

Briselē, 2024. gada 25. novembrī
(OR. en)

15569/24

SOC 832
EMPL 583
GENDER 251
ECOFIN 1363
EDUC 437

PIEZĪME

Sūtītājs:	prezidentvalsts
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome
Temats:	Visaptveroši demogrāfisko problēmu risinājumi: Atbalsts vecākiem un jaunās un vecākās paaudzes neizmantotā potenciāla atraisīšana – <i>politikas debates</i>

Pielikumā pievienota prezidentvalsts sagatavota orientējoša piezīme, kas paredzēta politikas debatēm par minēto tematu *EPSCO* padomē 2024. gada 2. decembrī.

**Visaptveroši demogrāfisko problēmu risinājumi:
atbalsts vecākiem un jaunās un vecākās paaudzes neizmantojot potenciāla atraisīšana**

politikas debates

Demogrāfiskās pārmaiņas būtiski ietekmē Eiropas Savienības sabiedrību un cilvēkkapitālu. Tās ietekmē mūsu ekonomiku kopumā, kā arī mūsu teritoriālo un sociālo kohēziju. Eiropas iedzīvotāji noveco un to skaits drīz sāks sarukt. Paredzams, ka līdz 2050. gadam ES daļa no pasaules iedzīvotāju skaita būs mazāka par 5 %. Šīs demogrāfiskās tendences var būtiski ietekmēt ES ilgtermiņa konkurētspēju. Ja šādas tendences saglabāsies, tās varētu saasināt darbaspēka trūkumu darba tirgū un radīt spiedienu uz valstu budžetiem un sociālā nodrošinājuma sistēmām. Papildus bažām par ilgtspēju šīs tendences būtiski ietekmē arī produktivitāti.

Demogrāfiskās pārmaiņas lielā mērā ietekmē individuāla izvēle. Tāpēc ES un valstu politikas galvenajam mērķim vajadzētu būt atbalstīt indivīdus viņu centienos, kas cita starpā saistīti ar personīgo karjeru un ģimenes dzīvi.

Atbalsts vecākiem mūsdienu aktuālo demogrāfisko problēmu risināšanā

Ņemot vērā iepriekš minētās problēmas, īpaša uzmanība būtu jāpievērš visaptveroša atbalsta palielināšanai vecākiem, lai radītu ģimenei labvēlīgāku vidi, kurā ņemta vērā novecošanas un dzimstības līmeņa samazināšanās sociāli ekonomiskā ietekme. Šādā vidē būtu jāņem vērā ieguvumi, ko sniedz darba un privātās dzīves līdzsvara uzlabošana un dzimumu līdztiesība, ļaujot abiem vecākiem – gan sievietēm, gan vīriešiem – strādāt algotu darbu. Attiecīgajā politikā būtu jāapzina un jāuzlabo pasākumi, piemēram, nostiprinot situāciju saistībā ar pienācīgi kompensētu un elastīgu vecāku atvaļinājumu, tostarp paternitātes atvaļinājumu, cenas ziņā pieņemamu, pieejamu un augstas kvalitātes bērnu aprūpes un ilgtermiņa aprūpi; tāpat būtu jāuzlabo pasākumi, kas atvieglo piekļuvi cenas ziņā pieejamiem, pienācīgiem un ilgtspējīgiem mājokļiem.

Palīdzot indivīdiem un vecākiem rast līdzsvaru starp darbu un privāto dzīvi, ir būtiski apsvērt “uz vajadzībām balstītu pieeju”, proti, elastīgu, pielāgojamu sistēmu, kurā par prioritāti izvirzītas un risinātas darba ņēmēju atšķirīgās personīgās un profesionālās vajadzības, vienlaikus veicinot aprūpes pienākumu vienlīdzīgu sadali starp sievietēm un vīriešiem un veicinot darba un aprūpes pienākumu saskaņošanu. Šāda pieeja uzsver, cik svarīgi ir izprast un apmierināt indivīdu konkrētās vajadzības, lai uzlabotu viņu labklājību. Tas ietver ES pilsoņu konkrēto apstākļu novērtēšanu un ņemšanu vērā, piemēram, ģimenes pienākumus un dzīves plānus, tostarp bērnu audzināšanas un profesionālās attīstības mērķus, kā arī dzimumu līdztiesības veicināšanu. Elastīgs darba režīms var ievērojami uzlabot vecāku darba un privātās dzīves līdzsvaru, dot viņiem iespēju aktīvi darboties darba tirgū un labāk tikt galā ar ģimenes un darba dzīvi. Tas ir jāapvieno ar cenas ziņā pieņemamiem, pieejamiem un augstas kvalitātes pakalpojumiem agrīnajai pirmsskolas izglītībai un aprūpei, kā arī ilgtermiņa aprūpei.

Vēl viens svarīgs aspekts ir dzimumu līdztiesība. Atbalstot vecākus un ģimenes, ir būtiski veicināt sieviešu un vīriešu vienlīdzīgu līdzdalību aprūpes un mājaisaimniecības pienākumos, kā arī uzlabot darba vietu politiku, kas atsaucas uz to sieviešu un vīriešu individuālajām vajadzībām un apstākļiem, kuri audzina mazus bērnus, tādējādi ļaujot viņiem īstenot savus centienus. Tas arī novērsīs to personu priekšlaicīgu aiziešanu no darba tirgus, kurām ir aprūpes pienākumi.

Papildus darba un privātās dzīves līdzsvaram ārkārtīgi svarīga ir arī cenas ziņā pieejamu un pienācīgu mājokļu pieejamība un piekļuve tiem, lai radītu ģimenei labvēlīgu vidi. Tas veicina drošības sajūtu un veido pamatu ģimenes veidošanai. Piemēram, mērķtiecīgas mājokļu subsīdijas, jo īpaši neatmaksājamā formātā, neapšaubāmi var palīdzēt sasniegt šo mērķi apvienojumā ar strukturāliem pasākumiem, lai nodrošinātu cenas ziņā pieejamu, pienācīgu un ilgtspējīgu mājokļu piedāvājumu un pieejamību.

Ģimeņu finanšu stabilitātei ir būtiska nozīme demogrāfisko pārmaiņu jautājuma risināšanā, novēršot to pamatcēloņus un vienlaikus pielāgojoties jaunajai realitātei. Pareizi izstrādātas nodokļu un pabalstu sistēmas nodrošina, ka personām, sākot strādāt algotu darbu, ir finansiāli labāki apstākļi. Bērnu pabalsti arī ir veids, kā atbalstīt ģimenes veidošanu un pārvarēt finansiālus šķēršļus individuālo dzīves plānu īstenošanai.

Pasākumi, kuru mērķis ir veicināt uz vajadzībām balstītu darba un privātās dzīves līdzsvaru, veicināt dzimumu līdztiesību, atbalstīt piekļuvi cenas ziņā pieejamiem mājokļiem, kā arī nodrošināt ģimeņu finansiālo stabilitāti un ekonomisko neatkarību, ir paredzēti, lai palīdzētu vecākiem īstenot savas vēlmes attiecībā uz lēmumu radīt bērnus un sasniegt profesionālos mērķus. Samazinot finansiālos un sociālos šķēršļus, šīs politikas mērķis ir veicināt ekonomikas izaugsmi, mazināt ekonomisko spiedienu uz vecākiem un radīt stabilus apstākļus bērnu audzināšanai visās ES dalībvalstīs.

Jaunās un vecākās paaudzes neizmantotā potenciāla izmantošana un atraisīšana

Lai risinātu mūsdienu aktuālās demogrāfiskās problēmas, mēs varam izmantot gan jaunākās, gan vecākās paaudzes stiprās puses. Kā uzsvērts demogrāfijas rīkkopā, jaunāku un vecāku grupu darba tirgus potenciāla izmantošana ir bijis un būs viens no efektīvākajiem pasākumiem demogrāfisko pārmaiņu ietekmes mazināšanai. Tajā pašā laikā pieaug vajadzība pārvarēt dažādu paaudžu realitāti un veicināt brīvprātīgu sadarbību, kas atvieglo vecāku aprūpes pienākumu izpildi.

Turklāt ir jāizmanto gan jauniešu, gan vecāka gadagājuma cilvēku prasmes un potenciāls, galveno uzmanību pievēršot izglītībai, pārkvalifikācijai un elastīgām nodarbinātības iespējām, lai pielāgotos demogrāfiskajai realitātei, palielinātu ekonomikas noturību un veicinātu paaudžu solidaritāti visā ES. Jaunākā paaudze var sniegt jaunas perspektīvas, palīdzēt ar tehnoloģiskajām prasmēm un izglītojošu atbalstu bērniem, lai vecākiem būtu vairāk laika koncentrēties uz savu lomu.

Programmas, kas ļauj jauniešiem papildus personīgajai un karjeras attīstībai brīvprātīgi strādāt kopā ar ģimenēm, kurām nepieciešama apmācība, bērnu aprūpes palīdzība vai mentorēšana, varētu atvieglot vecāku ikdienas slogu, piedāvājot praktisku un emocionālu palīdzību.

Tajā pašā laikā vecākajai paaudzei ir bagāta dzīves pieredze, kas var sniegt lielu labumu jaunām ģimenēm. Izveidojot starppaaudžu iniciatīvas un pasākumus, piemēram, izglītības un mācību programmas, brīvprātīgo tīklus vai elastīgu nepilna laika aprūpi, ko veic pensionāri, arī brīvprātīgi, var dot iespēju gados vecākiem pieaugušajiem iesaistīties kā mentoriem, palīgiem un aprūpētājiem. Šie pasākumi var ne tikai bagātināt ģimenes dzīvi, bet arī vecāka gadagājuma pieaugušajiem, kuri piedzīvo vientulību, sniegt mērķa sajūtu.

Visi šie pasākumi un centieni, īstenoti kopā, var radīt atbalstošu kopienu, kuras pamatā ir paaudžu dialogs un solidaritāte, kur katras paaudzes potenciāls dod pienesumu saskaņotā sabiedrībā, kurā vecāku pienākumu nasta tiek dalīta tā, lai visi gūtu labumu.

Nemot vērā minēto, ministri tiek aicināti apsvērt šādus orientējošus jautājumus:

- ***Kā mēs varam palīdzēt jauniešiem īstenot centienus personīgās profesionālās izaugsmes un ģimenes veidošanas ziņā?***
- ***Kādi pasākumi var palīdzēt vēl vairāk atbalstīt uz vajadzībām balstītu darba un privātās dzīves līdzsvaru vecākiem, jo īpaši vecākiem ar maziem bērniem?***
- ***Kā paaudžu solidaritāte un jaunās un vecākās paaudzes neizmantotā potenciāla atraisīšana var veicināt vecāku darba un privātās dzīves līdzsvaru demogrāfisko pārmaiņu kontekstā?***
